Универзитет у Београду
Филолошки факултет
20. март 2019.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовао Комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 40 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета на својој седници одржаној 6. марта 2019. године образовало је Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је мастер Весна Николић пријавила под насловом: *Паронимија у савременом српском језику*.

2. Састав Комисије:

Др Рајна Драгићевић, редовни професор за научну област Савремени српски језик – Лексикологија; датум избора у звање: 15. мај 2013. год.; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду;

Др Драгана Вељковић Станковић, ванредни професор за научну област Методика српског језика; година избора у звање: 2014; запослена на Филолошком факултету Универзитета у Београду;

Др Душанка Вујовић, доцент за научну област Српски језик и лингвистика, година избора у звање: 2015; запослена на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду.

II. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Весна Николић рођена је 18. августа 1988. године у Београду. Основну школу је завршила у Младеновцу, где је стекла *Вукову диплому* и где је проглашена ђаком генерације. Завршила је Филолошку гимназију у Београду (смер: јапански језик), када је и почело њено интензивније интересовање за науку о језику.

Школске 2007/2008. године уписала је основне академске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду – студијску групу Српски језик и књижевност. Дипломирала је 21. септембра 2012. године са просечном оценом 9,27.

Школске 2012/13. године уписала је мастер академске студије, модул: Српски језик (филолошки профил). Мастер рад на тему *Лексема* кућа *као културолошки концепт у српском језику* из области лексикологије, оцењен оценом 10, одбранила је под менторством проф. др Рајне Драгићевић, док је други члан комисије био проф. др Вељко Брборић. Овај ниво студија завршила је са просечном оценом 10,0.

У школској 2014/15. г. уписала је докторске академске студије на Филолошком факултету у Београду – модул: Српски језик. Од јуна 2016. године запослена је на Филолошком факултету Универзитета у Београду на Катедри за српски језик са јужнословенским језицима као асистент на предметима *Лексикологија 1*, *Лексикологија 2*, *Увод у лексикографију* и *Практична лексикографија* (на основним студијама) и *Лексикологија српског језика – спец. курс* (на мастер студијама). Од 2015. године ради као сарадник Друштва за српски језик и књижевност Србије у организацији такмичења из *Српског језика и језичке културе* и *Књижевне олимпијаде* за ученике основних и средњих школа. Учествовала је на научним скуповима у земљи и иностранству, имала је гостујуће излагање у Друштву младих лингвиста и излагала је на семинарима Друштва за српски језик и књижевност Србије – 2016. и 2018. на Републичком зимском семинару у Београду, а 2017. у Краљеву. Исте године (2017) почела је да ради као сарадник у Центру за српски као страни језик на матичном факултету.

III. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1) **Николић 2015а:** Весна Николић, „Хришћанска и претхришћанска концептуализација света у фразеологизмима савременог српског језика”, *Књижевност и језик*, LXII/1–2 (ISSN 0454-0689), Београд, стр. 89–103 (УДК: 811.163.41’373.7).

2) **Николић 2015б:** Весна Николић, „Синонимија и антонимија у настави српског језика и књижевности”, *Књижевност и језик*, LXII/3–4 (ISSN 0454-0689), Београд, стр. 343–361 (УДК [821.163.41+81]:37).
3) **Николић 2015в:** Весна Николић, „Условне реченице у новинарском дискурсу”, *Радови Филозофског факултета: филолошке науке* (ISSN 15125858), бр. 17, Пале, стр. 421–446 (УДК 811.163.41’373.7:070).
4) **Николић 2016а:** Весна Николић, „Префиксоид *НАНО*-”, *Језик данас*, Нови Сад: Матица српска, стр. 4–6 (ISSN 0354-9720).
5) **Николић 2016б:** Весна Николић, „Словенска терминологија: актуелна питања и перспективе развоја”, *Преводилац* (ISSN 0521–9744), 1–2/16, Београд, стр. 95–105.
6) **Николић 2016в:** Весна Николић, „Огледало српског домаћина”, у: *Речи под лупом*, прир. Р. Драгићевић, Београд: Танеси, стр. 123–125 (ISBN 978-86-80430-24-9).
7) **Николић 2016г:** Весна Николић, „Седмо небо и падање с неба”, у: *Речи под лупом*, прир. Р. Драгићевић, Београд: Танеси, стр. 127–129 (ISBN 978-86-80430-24-9).
8) **Николић 2017а:** Весна Николић, „Лингвокултуролошка слика *куће* у речницима српског језика”, *Књижевност и језик* (ISSN 0454-0689), LXIV/1–2, Београд, стр. 117–136 (УДК 811.163.41’367.62).
9) **Николић 2017б:** Весна Николић, „Квалификатор *мн. ø* у *Речнику српскога језика* (лексикографски осврт)”, (УДК 811.163.41’374), *Књижевност и језик* (ISSN 0454-0689), LXIV/3–4, Београд, 337–353.
10) **Богдановић, Николић 2018:** Маријана Богдановић, Весна Николић, „Полисемија у фразеологији српског језика”, у: *Филологически форум: хуманитарно списание за млади изследователи*, год. IV, бр. 1 (7), Софија: Софийски университет „Св. Килмент Охридски”, Факултет по славянски филологии **(**ISSN:2367-8119; ISSN:2534-9473), 69–76. ‹https://philol-forum.uni-sofia.bg/portfolio-item/br-7/›
11) **Николић 2018а:** Весна Николић, „Народни живот у Вуковом *Рјечнику*”, *Призор: часопис за културну историју Јадра*, 17, Лозница: Центар за културу „Вук Караџић”.
12) **Николић 2018б:** Весна Николић, „Деривациони речници”, *Српска лексикографија од Вука до данас* (ур. Милосав Тешић, Рајна Драгићевић, Ненад Ивановић), Београд: Српска академија наука и уметности – Савез славистичких друштава Србије, стр. 155–167, ISBN 978-86-7025-778-8 (Каталог је категоризован као међународни тематски зборник – М14).
13) **Николић 2018в:** Весна Николић, „Речници жаргона и табуизиране лексике”, *Српска лексикографија од Вука до данас* (ур. Милосав Тешић, Рајна Драгићевић, Ненад Ивановић), Београд: Српска академија наука и уметности – Савез славистичких друштава Србије, стр. 355–367, ISBN 978-86-7025-778-8 (Каталог је категоризован као међународни тематски зборник – М14).

Прикази:

14) **Николић 2015:** Весна Николић, „У сусрет будућности српске лексикографије" (приказ колективне монографије *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*), *Српски језик* (ISSN 0354-9259), XX, Београд, стр. 791–799.
15) **Николић 2016:** Весна Николић, „Значајан прилог српској правописној литератури", *Књижевност и језик* (ISSN 0454-0689), LXIII/3–4, Београд, стр. 427–431.
16) **Николић 2017:** Весна, Николић, „*Путевима речи. Зборник у част Даринки Гортан Премк*, ур. Рајна Драгићевић, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Катедра за српски језик са јужнословенским језицима, Београд, 2017, 652 стр.", *Јужнословенски филолог* (ISSN 0350–185x), LXXIII/3–4, 395–403.
17) **Николић 2018:** Весна Николић, „Истина о лажним пријатељима", *Књижевност и језик* (ISSN 0454-0689), LXV/1–2, Београд, 267–273.

Радови у штампи:

18) **Николић 2019а:** Весна Николић, „Концепт ПОНОС у српском језику и култури".
19) **Николић 2019б:** Весна Николић, „Језички стереотипи код именица којима се означавају занимања у српском језику".
20) **Николић 2019в:** Весна Николић, „Путевима српске лексике", приказ књиге *Српска лексика у прошлости и данас* Р. Драгићевић, *Преводилац.*

IV. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидаткиње, Комисија сматра да Весна Николић, мастер, испуњава потребне услове за израду докторске дисертације. Највећи део њене библиографије сачињавају радови из области лексикологије српског језика. Будући да тема њеног доктората спада у ту област, сматрамо да кандидаткиња има одговарајућу компетенцију за обраду предложене теме докторске дисертације.

V. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложена др Рајна Драгићевић, редовни професор Филолошког факултета у Београду, са Катедре за српски језик са јужнословенским језицима.

Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. *Лексикологија српског језика*, друго издање, Београд, 2010: Завод за уџбенике.

2. *Придеви са значењем људских особина (творбена и семантичка анализа)*, Институт за српски језик, Библиотека Јужнословенског филолога, нова серија, књ. 18, Београд, 2001.

3. *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Београд, 2010: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

4. *Лексикологија и граматика у школи*, Београд: Учитељски факултет, 2012.

5. *Савремена српска лексикографија у теорији и пракси*, колективна монографија, уредник: Рајна Драгићевић, Београд, 2014: Филолошки факултет Универзитета у Београду.

6. *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска, 2018.

7. О једној врсти лексичке паронимије, *Српски језик* I/ 1–2, 1996, 456–467.

8. О могућим интерпретацијама семантичког односа придева *грд* и *горд*, *Јужнословенски филолог* LV, 1999, 29–36.

9. Семантички односи слични полисемији, *Научни састанак слависта у Вукове дане* 35/1, Београд, 2006, 227–235.

10. Leksička semantika u srbistici krajem 20. i početkom 21. veka, *Srpska lingvistika. Serbische Linguistik, Eine Bestandsaufnahme*, herausgegeben von Christian Voß und Biljana Golubović, Münhen – Berlin, 2010: Verlag Otto Sagner, 15–33.

Комисија сматра да др Рајна Драгићевић испуњава услове за ментора ове докторске дисертације, за области *лексикологија*, *лексикографија*, *дериватологија*.

VI. ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације назива тезе (наслова):

Будући да ће се Весна Николић у својој докторској дисертацији бавити различитим типовима паронима на материјалу српског језика, може се констатовати да наслов није ни преширок, а ни преузак, и да одговора теми докторске дисертације.

Комисија закључује да је радни наслов тезе: *Паронимија у савременом српском језику* прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. **Оцена предмета (проблема) истраживања:**

Предмет истраживања Весне Николић биће један умногоме у науци запостављени парадигматски лексички однос – *паронимија*. Како примећује кандидаткиња у својој Пријави, када се у лингвистичкој литератури говори о овом односу, издвајају се два типа: *међујезичка* и *једнојезичка* (*унутарјезичка*) *паронимија*. Док је о првом типу паронимије на материјалу српско(хрватско)г језика знатно више писано (исп. Б. Тошић 1985; М. Радић Дугоњић 1991, 1999; П. Пипер 1992; Д. Бунтић 1994; М. Костић Голубичић 1996; Б. Хлебец 1997; Д. Шипка 1999; М. Алексић 2006; М. Ђукановић 2007; К. Луис 2016 и други), о паронимији унутар лексичког система српског (српскохрватског) језика писано је веома мало – она се само дефинише у речнику Р. Симеона (1969), у *Мозаику знања* (1972), у *Рјечнику страних ријечи* Б. Клаића (1990) и *Лексикону страних речи и израза* М. Вујаклије (1958), као и у монографијама Д. Шипке *Основи лексикологије и сродних дисциплина* (1998) и Р. Драгићевић *Лексикологија српског језика* (2007). Нешто више података о овој појави налази се у раду Р. Драгићевић *О једној врсти лексичке паронимије* (1996), који се бави семантичким утицајем једног паронима на други, код М. Чаркића (2005), који даје веома користан преглед досадашњих погледа на паронимију у лексикологији и стилистици и прецизира однос паронимије и парономазије, док се највише података о унутарјезичкој паронимији може наћи у радовима хрватске лингвисткиње Б. Тафре. Будући да међујезички пароними представљају велики практични проблем при усвајању страних језика и приликом превођења, не чуди што је знатно више пажње посвећено компаративном/контрастивном аспекту ове појаве, како у радовима афирмисаних језичких стручњака, тако и у мастер радовима студената различитих страних језика. С друге стране, пароними у лексичком систему српског језика остали су ван научног интересовања домаћих лингвиста, иако избор погрешног паронимског парњака може довести до шума у комуникацији и утицати на језичку компетенцију изворних говорника. Б. Тафра (2005: 249) истиче да овакво маргинализовање паронимије зачуђује, посебно у уџбеницима лексикологије, у којима би јој из дидактичких разлога требало посветити више пажње. Она, заправо, наглашава да је управо погрешан избор адекватног члана паронимског пара најчешћи начин кршења лексичке норме и да правилна употреба речи зависи од степена културе говора. О недоумицама које корисницима српског језика паронимија ствара сведочи и само уписивање појма *паронимија* у претраживач Гугл, при чему се као резултати добијају различити форуми на којима говорници постављају питања попут оних да ли се каже *проблемски* или *проблематичан*, *ефектно* или *ефективно*, *оружани* или *оружни* и сл., иако је чињеница да обе лексеме постоје у лексичком систему и обе су, наравно, исправне, свака са својим значењем и колокацијским потенцијалом. Још већи проблем говорницима српског језика представља одабир правог паронимског парњака: када треба употребити *струковни*, а када *стручни*, уз које лексеме иде придев *ритмични*, а уз које *ритмички*, шта

је *електронски*, а шта *електронички*. Због свега наведеног, нимало не изненађује податак што руски лингвисти парониме називају *тешким речима*. Из свих ових разлога, веома је важно свеобухватно и систематично испитати паронимију у савременом српском језику, указати на значењске разлике међу паронимима, као и на њихову правилну лексичку спојивост, што и представља главни циљ овога истраживања.

Говорећи о паронимији, Б. Тафра (2005: 249) каже да се највећа разилажења у тумачењу лексичких односа у лингвистичкој литератури срећу управо код овог односа. Паронимија се почела доста касно изучавати, и то најпре у вези са учењем језика, а тек касније као парадигматски лексички однос. Према речима Д. Гортан Премк, разлог томе треба тражити у чињеници да паронимија није системска лексичка појава, попут нпр. антонимије, већ лексичка случајност, односно у секундарности паронимије, тачније чињеници да се она не јавља код основних речи, већ искључиво код деривата, који су по самој својој природи, секундарни у лексичком систему (детаљније о синонимији и антонимији в. Д. Гортан Премк 2004). Унутарјезичкој паронимији недовољно пажње посвећено је не само у домаћој већ и у иностраној литератури, а и онда када се о њој говори, ставови и дефиниције прилично су неусаглашени, могло би се рећи – чак и прилично различити. У англосаксонској литератури о паронимима се најчешће говори као о речима које стварају недоумице приликом учења језика и које се лако погрешно замењују (енгл. *confusibles words* – Owen 1966), односно као о малапропизмима у оквиру проблематике културе говора (Thomas 1984). Поред тога, паронимија се у лексиколошким монографијама и приручницима врло често обрађује у оквиру поглавља посвећених хомонимији (Filipec i Čermák 1985; Gabka 1984, а тако је и код нашег лингвисте Д. Шипке (1990), који као примере за парониме наводи *добро* као прилог и *добро* као именицу). У западноевропској литератури, дакле, инсистира се на формалној вези међу паронимима и њиховом замењивању услед велике звуковне подударности, док семантичка веза међу њима не мора нужно постојати. Како Б. Тафра (2005: 250) истиче, у паронимију се врло често сврставају веома различити примери, као што су француски парњаци *l'affectation* и *l'affection*, који су само графијски и фонетски слични, *amoral* и *immoral*, који су синоними, и *éndémique* и *épidémique*, који су пароними. С друге стране, паронимија се као лексичка појава почела изучавати пре свега захваљујући радовима руске лингвисткиње О. В. Вишњакове (1974, 1981, 1987). Према критеријумима које она поставља, пароними обухватају речи исте врсте, истог корена, а сличног значења, због чега нису заменљиви у истом контексту. Она такође наводи и да пароними морају имати акценат на истом слогу, премда је овај услов, како истичу и Б. Тафра (2005: 254) и Р. Драгићевић (2007: 309), тешко прихватљив за језике са сложеном прозодијском структуром какав је српски, односно хрватски. Према томе, у славистичкој литератури преовладава мишљење да се о паронимији може говорити само међу лексемама које су творбено повезане, док се из овог односа искључују сви они случајеви када је формална сличност случајна, као и да међу паронимима мора постојати значењска веза, односно – како Б. Тафра (2005: 253) истиче – лексеме које су у паронимском односу морају припадати истом „лексичко-семантичком разреду". Најважније питање које

се оваквим одређењем паронима отвара јесте шта је то *слично* значење и како повући прецизну границу између истокоренских синонима (које неки аутори посматрају и као дублете) и паронима, односно где престаје синонимија, а почиње паронимија. Због тога ће важан део овог истраживања бити нужно посвећен и питању истокоренске синонимије и различитим погледима на ову лингвистичку појаву који се у литератури могу срести. Разрешавање односа између истокоренске синонимије и паронимије представља, могло би се рећи, једно од централних питања овог рада. Б. Тафра овај проблем решава тако што из дела лексикологије који се бави синонимијом искључује *блискозначност*, па синонимима сматра само *истозначнице*, док термин *блискозначнице* резервише за парониме. Оваквим приступом се, међутим, доводи у питање само постојање синонимије као лексичке појаве, будући да је примера за истозначне лексеме у језику веома мало. Проблем односа паронимије и синонимије далеко је сложенији, а о томе колико је важно разрешити овај однос говори и рад М. Ковачевића *О нормативном статусу синонимних и блискозначних твореница у српском језику* (2016), који за тему има расправу која се у српској јавности водила поводом именовања једног споменика: да ли споменик треба подићи *београдском читаоцу* или *београдском читачу*? У раду је представљен само један од примера недоумица које стварају пароними и њихова исправна употреба. У овом раду се на паронимију гледа као на процес, као на фазу у развоју лексичког фонда, један језички тренутак – онако како на синонимију гледа Ј. Матијашевић (1982: 126). Стога ће у њему бити представљен актуелни пресек паронима у српском језику, јер оно што у овом тренутку јесу парони, у будућности то не морају бити, али и обрнуто – лексеме за које се данас не може рећи да стоје у односу паронимије, у некој даљој фази развоја лексичког система могу то постати. Због тога је најважније уочити главне правце и механизме развоја паронимских односа и одредити што прецизније критеријуме за њихово дијагностиковање.

Комисија оцењује да је Весна Николић правилно и врло детаљно осмислила предмет истраживања и поставила ваљане истраживачке задатке, који и по обиму и по садржају у потпуности одговарају захтевима докторске дисертације из области лексикологије и семантичке дериватологије. Предмет истраживања је у сагласности са интересовањима савремене лексикологије. Предмет истраживања је научно релевантан и до сада није истражен у србистици.

3. **Библиографија прелиминарних истраживања:**

Весна Николић прилаже обиман списак прелиминарних истраживања који броји више од 120 библиографских јединица у вези са паронимијом, парадигматским лексичким односима и лексикологијом и дериватологијом уопште. Радови су објављени на српском, руском и енглеском језику. На овом списку налазе се и подаци о речницима и приручницима који ће послужити као извор за прикупљање грађе. Наводимо тај списак литературе:

Алексић 2006: Мариана Алексић, *Међујезичка српско-бугарска (бугарско-српска) лексичка хомонимија*, Београд: Филолошки факултет.

Брајковић 2007: Наталија Брајковић, *Међујезичка хомонимија и паронимија у настави руске лексике* (магистарски рад), Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Бунтић 1994: Димитрије Бунтић, *„Лажни пријатељи" у лингвистици*, Крушевац: Виша технолошко-техничка школа.

Гортан Премк 2004: Даринка Гортан Премк, *Полисемија и организација лексичког система у српскоме језику*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Драгићевић 1996: Рајна Драгићевић, О једној врсти лексичке паронимије, *Српски језик*, год. 1, бр. 1–2, 456–463.

Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексикологија српског језика*, Београд: Завод за уџбенике.

Драгићевић 2018: Рајна Драгићевић, *Српска лексика у прошлости и данас*, Нови Сад: Матица српска.

Драгићевић 2012: Рајна Драгићевић, *Лексикологија и граматика у школи: методички огледи*, Београд: Учитељски факултет.

Дилпарић 2004: Предраг Дилпарић, Аналогија и аналошке промене, *НССВД*, 33/3, 253–257.

Костић Голубичић 1996: Мирјана Костић Голубичић, Међујезички хомоними у настави пољског језика на београдској полонистици, *Зборник радова*, Београд: Катедра за славистику Филолошког факултета, Славистичко друштво Србије.

Пипер 1992: Предраг Пипер, Међујезичка паронимија у светлу категоријалних појмова конфронтативне лексикологије, *НССВД*, 22/2, 13–21.

Радић 2008: Јованка Радић, Пароним – од логичког до лингвистичког термина, *Зборник Института за српски језик САНУ: посвећено др Драгу Ћупићу поводом 75-годишњице живота*, 459–470.

Радић 2007: Јованка Радић, Аристотелово учење о појму, речи и категоријама: когнитивно-лингвистички приступ, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, 50, 1/2, 715–731.

Стојановић 2016: Тијана Стојановић, *Међујезички хомоними и парони у српском и словачком језику* (дипломски рад), Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Вишњакова 1987: Олга Викторовна Вишњакова, *Паронимы современного русского языка*, Москва: Высшая школа.

Вишњакова 1984: Олга Викторовна Вишњакова, *Словарь паронимов русского языка*, Москва: Русский язык.

Петровић и Тулимировић 2014: Маша Петровић, Бојана Тулимировић, Придевски пароними у српском и њихови преводни еквиваленти у шпанском језику, *Наслеђе: часопис за језик, књижевност и културу*, год. 11, бр. 28, 25–38.

Бељчаков и Пањушева 2002: Ю. А. Бельчиков и М. С. Панюшева, *Словарь паронимов современного русского языка*, Москва: Русский язык.

Колесников 1971: Н. П. Колесников, *Словарь паронимов русского языка*, Тбилиси: Издательство Тбилисского университета.

Албин 1971: Александар Албин, Придевски суфикс *-овит*/*-евит*, *Прилози проучавању језика*, 7, 11–18.

Анић 1959: Vladimir Anić, O pridjevima na *-a(n)* i *-ljiv* od istog korijena ili osnove, *Jezik*, VII, 111–113.

Анчић-Обрадовић 1966–1967: Марија Анчић-Обрадовић, Семантичка и морфолошка структура именица које значе лица изведених помоћу суфикса *-ар*, *Радови Филозофског факултета*, IV, Сарајево, 207–228.

Бабић 1967: Милица Бабић, *Nomina agentis* изведена суфиксом *-ло*, *Наш језик*, XVI/1–2, 84–92.

Бабић 1985: Stjepan Babić, Blatan, prašan ili blatnjav, prašnjav?, *Jezik*, XXXIII, br. 2, 57–58.

Бабић 1981: Stjepan Babić, Dieselov ili dizelski motor, *Jezik*, XXIX, br. 2, 61–62.

Бабић 1989: Stjepan Babić, Dioničko ili dioničarsko društvo?, *Jezik*, XXXVII, br. 1, 26–27.

Бабић 1962–1963: Stjepan Babić, Žigosani sufiks *-telj*, *Jezik*, X, br. 4, 113–116.

Бабић 1972: Stjepan Babić, Izvedenice sufiksom *-ica* od imeničkih osnova, *Jezik*, XIX, br. 4–5, 109–123.

Бабић 1956: Stjepan Babić, Neka pitanja u vezi s imenicama na *-ost*, *Jezik*, IV, br. 5, 145–148.

Бабић 1974: Stjepan Babić, Odnos izvedenica sa *-telj* i *-lac*, *Jezik*, XXI, br. 3–4, 90–95.

Бабић 1962–1963: Stjepan Babić, Pridjevski sufiksi *-an* i *-ani*, *-en* i *-eni*, *Jezik*, X, br. 5, 137–143.

Бабић 1968: Stjepan Babić, Sporni sufiks *-telj*, *Jezik*, XV, br. 3, 69–76.

Бабић 1977: Stjepan Babić, Sustav u tvorbi imenica muškoga roda koje znače vršitelja radnje (nomina agentis), *Radovi zavoda za slovensku filologiju*, knj. 15, 11–18.

Бабић 1966: Stjepan Babić, Sufiksalna tvorba pridjeva u suvremenom hrvatskom ili srpskom književnom jeziku, *Rad JA*, 344, 63–256.

Бабић 1971: Stjepan Babić, Tvorba imenica na *-ač*, *Radovi zavoda za slovensku filologiju*, sv. 12, 13–20.

Бабић 1976: Stjepan Babić, Tvorba imenica sufiksima na *-ak*, *Radovi zavoda za slovensku filologiju*, knj. 14, 69–77.

Бабић 1978: Stjepan Babić, Tvorba imenica sufiksima na *-(a)k*, *Književni jezik*, VII, r. 4, 19–26.

Бабић 1980–1981: Stjepan Babić, Tvorba imenica sufiksima na *-ar*, *Filologija*, 10, 141–150.

Бабић 1978: Стјепан Бабић, Творба именица суфиксима на *-(а)ц*, *Наш језик*, XXIII/5, 175–186.

Бабић 1980: Stjepan Babić, Tvorba imenica sufiksima na *-aš*, *Jezik*, XXVIII, br. 2, 33–44.

Бабић 1981: Stjepan Babić, Tvorba imenica sufiksima na *-ina*, *Rad JAZU*, 388, 313–335.

Бабић 1979: Stjepan Babić, Tvorba imenica sufiksima na *-stvo*, *Filologija*, knj. 9, 155–167.

Бабић 1973: Stjepan Babić, Tvorba imenica sufiksom *-telj*, *Jezik*, XXI, br. 1, 6–12.

Бечева 2000: Ничка Бечева, О дублетности код деминутива и аугментатива у савременом српском језику, *НССВД*, 29/1, 197–202.

Бошковић 1936: Радосав Бошковић, *Развитак суфикса у јужнословенској заједници,* Београд: Библиотека Јужнословенског филолога 6.

Бошковић 1964: Радосав Бошковић, *Око суфикса -икаст (-ичаст)*, *Наш језик*, XIV/2–3, 156–158.

Бошковић 1966: Радосав Бошковић, Око суфикса *-ица*, *Наш језик*, XV/1–2, 58–61.

Јуришић 1963: Блаж Јуришић, О продуктивним формантима у творби *номина агентис, Ившићев зборник*, Загреб, 183–190.

Киршова 1972: Marijana Kiršova, Deverbativi na *-ač* i *-lac*, *Književni jezik*, 1–2, 37–46.

Киршова 1998: Маријана Киршова, *Nomina agentis и nomina instrumenti у српском и руском књижевном језику*, Подгорица: Универзитет Црне Горе.

Кравар 1952–1953: Miroslav Kravar, O imenicama učenoga podrijetla na *-ik* ili *-ičar*, *Jezik*, II, br. 4, 102–107.

Локнар 1980: Vladimir Loknar, Venozni i venski?, *Jezik*, XXVII, br. 5, 152–153.

Маринковић 1997: Небојша Маринковић, Полисемантичка дисперзија и конкуренција творбених форманата код модела опште ознаке *номина агентис*, *НССВД*, 26/2, 321–328.

Марков 1960: Борис Марков, Именице с наставцима *-че* и *-чић*, *Наш језик*, X/7–10, 228–246.

Матијашевић 1986: Јелка Матијашевић, Из проблематике именица типа *nomina agentis*, *Јужнословенски филолог*, XLII, 115–128.

Михаљевић 1985: Milica Mihaljević, Odnos imenica na *-itet* i odgovarajućih imenica na *-ost*, *Jezik*, XXXII, br. 5, 140–145.

Николић 1977: Мирослав Николић, О изведеницама типа *усисивач*, *Наш језик*, XXIII/1–2, 30–36.

Павловић 1953: Миливој Павловић, Апстрактне именице с наставком *-ост*, *Наш језик*, IV/9–10, 296–307.

Павловић 1961: Миливој Павловић, Борба наставака у српскохрватском језику, *Годишњак Филозофског Факултета у Новом Саду*, VI, 164–179.

Павловић 1952–1953: Миливој Павловић, Значење придева с наставком *-аст* и његовим варијантама, *Наш језик*, IV, св. 1–2, 1952, 9–24; св. 3–4, 1952, 99–114; св. 5–8, 1953, 175–195.

Путанец 1967: Valentin Putanec, O našem pridjevskom sufiksu *-an* < *-en*, *Filologija*, 5, 117–122.

Радовић Тешић 1991: Милица Радовић Тешић, Нешто о синонимији у творби неких именица, *НССВД*, 20/2, 353–360.

Ристић 1983: Стана Ристић, Морфема *-тељ-* у комбинацији са другим суфиксним морфемама, *Наш језик*, XXVI/1, 6–24.

Ристић 1982: Стана Ристић, Морфема *-тељ-* у савременом српскохрватском језику, *Наш језик*, XXV/4–5, 189–230.

Секулић 1950: Исидора Секулић, Именице које се свршавају на *-ло*, *Наш језик*, I/5–6, 178–179.

Скок 1953–1954: Petar Skok, Pridjevski sufiks *-ički* mjesto *-ski*, *Jezik*, II, br. 4, 1953–1954, 122.

Стакић 1999: Милан Стакић, Придевски суфикс *-ски*, *Српски језик*, IV/1–2, 1999, 409–418.

Стевановић 1950: Михаило Стевановић, Постанак и значење именица на *-ло*, *Наш језик*, I/5–6, 180–190.

Стевановић 1963: Михаило Стевановић, Придеви с наставцима *-ив* и *-љив*, *Наш језик*, XIII/3–5, 197–207.

Стевановић 1964: Михаило Стевановић, Продуктивност неких наставака којима се граде *номина агентис*, *Наш језик*, XIV/1, 1–19.

Тјапко 1997: Галина Георгиевна Тяпко, Обрада семантике придевских изведеница са суфиксима *-ота* и *-оћа* у „Српском рјечнику" (1818) В. С. Караџића и особине њиховог функционисања у почетној фази српског књижевног језика, *НССВД*, 26/2, 263–269.

Ћорић 1978: Божо Ћорић, Номина агентис на *-ЛИЦА* с посебном нијансом значења, *Књижевни језик*, 1, год. VII, Сарајево, 24–32.

Ћорић 1982: Божо Ћорић, О структури суфикса у јужнословенским језицима, *Књижевност и језик*, XXIX, св. 3–4, Београд, 226–230.

Ћорић 1982: Божо Ћорић, О сложеним суфиксима, *Македонски јазик*, XXXII–XXXIII, Скопје, 718–721.

Ћорић 1983: Божо Ћорић, Из творбене синонимије српскохрватског језика, *НССВД*, 12/1, 131–136.

Ћорић 2003: Божо Ћорић, О појму конкуренције у творби речи, *Пети лингвистички скуп 'Бошковићеви дани'*, Подгорица: ЦАНУ, 63–71.

Шакић 1965: Јања Шакић, Придеви са суфиксом *-ив*/*-љив* у српскохрватском језику, *Прилози проучавању језика*, 1, 75–100.

Шојат 1959: Antun Šojat, Pridjevski nastavci *-iv* i *-ljiv*, *Filologija*, II, 93–110.

Згуста 1991: Ladislav Zgusta, *Priručnik leksikografije*, prev. D. Šipka, Sarajevo: Svjetlost.

Бабић 1966: Stjepan Babić, *Jezik*, Zagreb: Školska knjiga.

Бабић 1990: Stjepan Babić, *Hrvatska jezikoslovna čitanka*, Zagreb: Globus.

Силић 1998: Josip Silić, Leksik i norma, *Radovi zavoda za slavensku filologiju*, 32, 169–175.

Спалатин 1990: Krsto Spalatin, *Petojezični rječnik europeizama*, Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

Карпацева 1987: Marta Karpaczewa, Aproksymaty – wyrazy różnych języków o podobnej formie aodmiennym znaczeniu (na przykładzie języka polskiego i bułgarskiego), *Rocznik Slawistyczny*, XLV (1), 45–50.

Шипка 1998: Danko Šipka, *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*, Novi Sad: Matica srpska.

Шипка 1999: Danko Šipka (ur.), *Rečnik srpsko-poljskih međujezičkih homonima i paronima / Słownik serbsko-pollskich homonimów i paronimów*, Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

Томас 1984: A. V. Thomas, *Dictionarie des difficultés de la langue française*, Pariz: Larousse.

Северскаја 1990: О. И. Северская, К описанию семантики паронимической аттракции, *Вопросы языкознания*, 3, 32–39.

Вишњакова 1981: Олга Викторовна Вишњакова, Паронимия как языковое явление, *Вопросы языкознания*, 2, 54–62.

Филипец и Чермак 1985: J. Filipec, F. Čermák, *Česká lexikologie*, Prag: Československá akademie věd.

Габка 1984: K. Gabka (ur.), *Lexikologie*, Leipzig.

Овен 1966: G. A. Owen, *Dictionary of confusibles*, Bath.

Тафра 1982: Branka Tafra, Sinonimija, *Leksikologija i leksikografija*, Beograd – Novi Sad: SANU, Matica srpska.

Тафра 2005а: Branka Tafra, Bliskoznačni odnosi u leksiku, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga, 213–227.

Тафра 2005б: Branka Tafra, Leksičke pogreške zbog sličnosti, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga, 227–249.

Тафра 2005в: Branka Tafra, Paronimi između uporabe i kodifikacije, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga, 249–267.

Тафра 2005г: Branka Tafra, Desinonimizacija, *Od riječi do rječnika*, Zagreb: Školska knjiga, 267–281.

Јеласка 2007: Zrinka Jelaska, Načela određivanja sinonima, *Filološki studii*, Skoplje–Perm–Ljubljana–Zagreb: Sveučilište sv. Ćirila i Metoda u Skoplju.

Марфи 2003: Lynne Marphy, *Semantic Relations and the Lexicon*, Cambridge University Press.

Рафаели 2015: Ida Raffaeli, *O značenju. Uvod u semantiku*, Zagreb: Matica hrvatska.

Тафра 2014: Branka Tafra, Raznolikošću do jednosti – franjevački put književnojezične ujednake, *Zbornik o Stipanu Margitiću*, Zbornik radova sa znanstvenoga skupa „Fra Stipan Margitić i Bosna srebrena (1650–1750)", Sarajevo, 22–24. svibnja 2014, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu – Institut za latinitet BiH, Zagreb.

Тафра (у штампи): Branka Tafra, Leksičko-semantički odnosi u hrvatskom jeziku iz dijakronijske perspektive, *Историческая лексикология славянских языков*, Москва.

Тафра и Кошутар (у штампи): Branka Tafra, Petra Košutar, Sinonimija iz slavonskoga dijakronijskoga kuta, *Zbornik o Jerolimu Lipovčiću*, Hrvatski studiji, Zagreb.

Тафра 2018: Branka Tafra, Razgraničavanje istoznačnosti i bliskoznačnosti, *Od fonologije do leksikologije. Zbornik u čast Mariji Turk*, Zagreb: Biblioteka časopisa *Fluimnensia*.

Мел и Сторјохан 2017: Rutt Maria Mell, Petra Storjohann, *A Corpus-assisted Approach to Paronym Categorisation*, dostupno na: https://elex.link/elex2017/wp-content/uploads/2017/09/paper21.pdf.

Сторјохан и Шнорц 2014: Petra Storjohann, Ulrich Schnörc, *Empirical Approaches to German Paronyms*, dostupno na: http://euralex.org/wpcontent/themes/euralex/proceedings/Euralex%202014/euralex_2014_034_p_463.pdf.

Булић 2015: Nevena Bulić, *Leksičke dvojbe u hrvatskom standardnom jeziku (na primjerima paronima i pleonazama*), diplomski rad, Sveučilište Jurija Dobrile u Puli, dostupno na: https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:367/preview.

Петакар 2017: Jakob Petakar, Odnos norme i uzusa na primeru paronima, *Rasprave, Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlja*, 43/1, dostupno na: https://hrcak.srce.hr/file/271260

Петакар 2015: Jakob Patekar, U potrazi za značenjem: *čitak* i *čitljiv* u normi i uporabi, *Jezikoslovlje*, 16/2–3, 337–356.

Шкваренинова 1999: O. Škvareninová: *Paronymický slovník*, Bratislava: Slovenske pedagogicke nakladatelstvo.

Крзу 1991: D. A. Cruse, *Lexical Semantics*, Cambridge: Cambridge University Press.

Рос 1981: J. F. Ross, *Portraying Analogy*, Cambridge: Cambridge University Press.

Симеон 1969: Рикард Симеон, *Енциклопедијски рјечник лингвистичких назива*, Загреб: Матица хрватска.

Мозаик знања 1972: *Енциклопедијски лексикон Мозаик знања. Српскохрватски језик*, редактори и уредници А. Пецо и Ж. Станојчић, Београд: Новинско-издавачка установа Интерпрес.

Клаић 1990: Братољуб Клаић, *Рјечник страних ријечи, израза и кратица*, Загреб: Накладни завод Хрватске.

Ђукановић 2007: Маја Ђукановић, Српско-словеначка међујезичка хомонимија, *НССВД*, 36/1, 477–483.

Вујаклија 1958: Милан Вујаклија, *Лексикон страних речи и израза*, Београд: Просвета.

Тошић 1985: Борисав Тошић, *Пароними у настави руске лексике*, Сарајево: Свјетлост.

Хлебец 1997: Борис Хлебец, *Српско-енглески речник лажних пријатеља*, Београд: Требник.

Чаркић 2005: Милосав Чаркић, Стилски поступци паронимских зближавања речи у постмодернистичкој српској поезији, *Стил*, бр. 4, 91–111.

Радић Дугоњић 1991: Милана Радић Дугоњић, *Међујезички хомоними и пароними у руском и српскохрватском језику*, Горњи Милановац: Дечје новине.

Луис 2016: Kristian Lewis, *Lažni prijatelji, s Rječnikom hrvatsko-srpskih lažnih prijatelja*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Комисија закључује да је прелиминарни списак литературе изузетно богат за почетна истраживања и да даје могућност кандидаткињи да ваљано теоријски постави своју докторску дисертацију, што обећава и успешно и квалитетно емпиријско истраживање.

3. Циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати.

Весна Николић као грађу за потребе овог истраживања одређује, пре свега, лексику из шестотомног *Речника српскохрватскога књижевног језика* Матице српске, првенствено због чињенице да је у питању једини завршени вишетомни речник српског језика, и то књижевног, будући да ће ван оквира овог рада остати временски и територијално маркирана лексика. Као контролни корпуси за ову докторску дисертацију послужиће тезаурусни *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ, пошто су у њему лексеме најдетаљније обрађене, а значења поткрепљена највећим бројем примера, као и једнотомни *Речник српскога језика* Матице српске. Веома важну улогу у овом истраживању имаће *Електронски корпус српског језика*, који се израђује на Математичком факултету у Београду, под руководством проф. др Душка Витаса (http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/). Будући да се у овом раду на паронимију гледа из угла синхроније и да је циљ овог истраживања да представи актуелну лексичку слику и одреди место паронима у лексичком систему савременог српског језика, подаци добијени на основу претраге *Електронског корпуса српског језика* од непроцењивог су значаја приликом утврђивања у којим од значења говорници најчешће употребљавају испитиване лексеме, каква је њихова дистрибуција и фреквентност, као и са којим лексемама најчешће ступају у колокацијске везе. У овом корпусу биће проверене све лексеме које буду ушле у корпус за истраживање, јер се у њему може добити шири контекст употребе лексема, што је за паронимију – можда више него и за један други парадигматски однос – посебно важно. На основу тако добијених контекста, може се утврдити у којим ситуацијама и у споју са којим лексемама говорници употребљавају, на пример, *читалац*, а у којима *читач*, каква је тематика текстова у којима се јавља лексема *водич*, а каква оних у којима је употребљена лексема *водитељ*, праве ли говорници разлику између придева *једнојезични* и *једнојезички* и сл. Поред тога, важну улогу у доношењу коначних судова о паронимима у савременом српском језику имаће и анкета која ће за потребе овог рада бити осмишљена и спроведена међу изворним говорницима српског језика. Њоме ће бити испитано да ли корисници уочавају семантичке разликовне нијансе које међу паронимским парњацима постоје и умеју ли исправно да употребе одговарајућу лексему у одређеном контексту, односно у споју са другим лексичким јединицама.

Као што је већ речено, у корпус за ово истраживање ући ће само лексеме које у садашњем тренутку припадају језичком стандарду, док ће ван њега остати територијално и временски ограничена лексика (дијалектизми, покрајинизми, регионализми, архаизми,

историзми и сл.). Премда ће истраживање бити превасходно синхронијски усмерено, односно биће испитано тренутно стање у лексичком систему, незаобилазно ће, у извесној мери, бити и залажење у дијахронију.

Као циљеве свог истраживања, Весна Николић издваја следеће: (1) представити досадашња постигнућа на пољу проучавања паронимије у домаћој и страној литератури; (2) разграничити однос између једнокоренске синонимије и паронимије, што неизоставно подразумева и одређивање односа међу појмовима *истозначности*, *блискозначности* и *сличнозначности*; (3) дефинисати појам паронимије и утврдити прецизне критеријуме за идентификовање паронима; (4) представити структуру ексцерпираног корпуса; (5) извршити творбено-семантичку анализу ексцерпираних паронима; (6) представити неколико различитих класификација паронима – према творбеним моделима (суфиксални, префиксални, коренски), према начинима и разлозима њиховог настанка (уз посебан фокус на појаве *десинонимизације* и *синонимизације* у лексичком систему), према односу полисемантичких структура паронимских парњака и сл.; (7) проверити тачност неких устаљених ставова који у литератури о паронимима постоје – да се они увек јављају у пару или је пак могуће говорити и о паронимским низовима (*епидемијски*, *епидемиолошки*, *епидемичан*), да почињу истом фонемом (какав је, на пример, однос међу лексемама *размера* и *сразмера*, *прашити* и *запрашивати*, *бунити* и *збуњивати*, које се у одређеним чланцима одређују као пароними), да ли је у потпуност тачна констатација да се пароними не могу заменити у истом контексту или пак има случајева када се оба члана паронимског пара могу употребити у истом контексту, односно у споју са истом лексемом и сл.; (8) одредити однос лексичке норме према паронимији, јер је увидом у литературу кандидаткиња, како каже, „стекла утисак да су примедбе нормативиста у одређеним случајевима на месту, док су у другим ситуацијама рестрикције употребе појединих паронима преоштре и неоправдане, пре свега услед занемаривања утицаја полисемије и растегљивости лексичке норме”; (9) саставити речник паронима, уз упућивање на разликовне нијансе које међу паронимским парњацима постоје, навођење њихових најчешћих колокацијских свеза и давање препорука за њихову прецизнију употребу.

Одговори на наведена питања допринели би попуњавању једне од празнина које у србистичкој лексиколошкој литератури постоје, дали допринос дериватолошким истраживањима пошто ће један од важних сегмената рада бити посвећен семантици афикса (пре свега – суфикса), унапредили методику српског језика и као матерњег и као страног и одговорили на многе недоумице које у области језичке културе у вези са паронимима постоје. Поред тога, веома је важан и речник који је планиран као крајњи резултат овог истраживања, будући да у српској лексикографији речник паронима још увек не постоји.

Комисија оцењује да су циљеви истраживања реално постављени, а хипотезе провериве на материјалу.

5. План рада и методе истраживања:

Истраживање ће бити подељено у неколико целина:

1. Уводни део садржаће опис предмета и циљева рада, као и научних метода које ће се примењивати у истраживачком процесу. Затим ће се представити теоријско-методолошки оквир истраживања, уз посебан осврт на досадашња запажања домаћих и страних лингвиста у вези са овом темом. Такође, биће конституисан терминолошки апарат који ће се користити у истраживању, при чему ће полазна основа бити терминологија успостављена у радовима који су се бавили (у целини или, чешће, у неким својим деловима) паронимијом. Осим монографија и појединачних чланака посвећених овој теми, у истраживању ће од велике користи бити и речници паронима који у неким словенским земљама већ постоје (нпр. О. В. Вишнякова: *Словаръ паронимов современного русского языка*; Ю. А. Бельчиков, М. С. Панюшева: *Словаръ паронимов русского языка*; O. Škvareninová: *Paronymický slovník*, Н. П. Колесников: *Словарь паронимов русского языка*). Поред тога, кандидаткиња ће покушати да у приступ паронимији уведе и неке нове методе изучавања, пре свега достигнућа веома актуелне корпусне лингвистике (исп. Rutt Maria Mell, Petra Storjohann, *A Corpus-assisted Approach to Paronym Categorisation*).

У оквиру уводног дела биће разматран кључни однос између истокоренске синонимије и паронимије, при чему ће веома важну улогу у том разграничењу имати анализа компоненти лексичког значења испитиваних јединица (десигната, денотата, референта, конотата и домена употребе), премда ће код придева, због саме њихове семантичке структуре, овај приступ бити знатно теже применљив. Ипак, може се рећи да једна од кључних разлика међу синонимима и паронимима лежи управо у разликама међу овим значењским компонентама и да одговор на могуће разрешење овог сложеног односа треба управо овде тражити. Важан део уводног поглавља биће посвећен и односу *истозначности*, *блискозначности* и *сличнозначности*, будући да се између *блискозначности* и *сличнозначности* не може ставити знак једнакости.

На самом крају уводног дела, након детаљног представљања ставова који о паронимији у литератури постоје и њихове критичке анализе, Весна Николић ће се, како истиче у Пријави, определити за становиште које ће у истраживању заступати, изнеће критеријуме којима се водила приликом одређивања шта јесу, а шта нису пароними, односно које су то лексеме ушле у корпус за ово истраживање, а које су и због чега остале ван њега.

2. Централни део истраживања састојаће се из два главна поглавља, која ће се даље гранати на мања потпоглавља. У оквиру потпоглавља биће извршена творбено-семантичка анализа ексцерпираних лексема и биће представљено неколико различитих класификација. Једна од подела подразумеваће разврставање паронима према начину творбе, при чему је

већ сада јасно да ће централно место заузети творенице настале суфиксацијом и префиксацијом, а у оквиру ње ће бити извршене даље класификације: нпр. на парове који имају исту творбену основу, а различите суфиксе (*суседни* : *суседски*, *имунитет* : *имуност*), оне који имају различиту творбену основу, а исте суфиксе (*ендемијски* : *ендемски*, *грађевински* : *грађевинарски*) и оне који имају различиту творбену основу и различите суфиксе (*комуникативни* : *комуникацијски*). Важно место у овом делу истраживања припашће анализи семантике суфикса и њиховом дијахронијском развоју како би се дошло до одговора због чега је, на пример, паронимијски однос знатно чешћи међу паровима истокоренских лексема са суфиксима *-ач* и *-лац* код именица или *-ски* и *-ан/ни* код придева. Такође, још једна од важних подела јесте и она настала на основу типа *паронимизације*, односно узрока и начина настанка паронима. Наиме, у једну групу улазе паронимски парови који су од самог свог постанка у овом односу, што због различитих творбених основа, што због различите семантике коју суфикси уносе (*суседан* – који се налази у суседству : *суседски* – који се односи на суседе; *оствареност* – особина, стање онога што је остварено, реализованост : *остварљивост* – особина онога што је остварљиво, могућност остварења), док се у другој налазе они настали процесом *десинонимизације*, односно оне који су настали разједначавањем синонима (*читалац* : *читач*, *водич* : *водитељ*, *истраживач* : *истражитељ* и сл.). Парониме из прве групе могуће је назвати *примарним*, а из друге *секундарним* (*индукованим*, *изведеним*). Оно што се запажа код примера из прве групе јесте појава супротна десинонимизацији, а то је *синонимизација*, односно појава да један члан паронимског пара преузме значење и свог парњака, па лексеме настављају функционисати или као синоними или се други члан пара пасивизира или потпуно изгуби, чиме се растерећује лексички систем. Постојање обе ове појаве није нимало необично, јер се врло често дешава да у језику истовремено буду активне супротстављене тенденције: *национализација* и *интернационализација*, *терминологизација* и *детерминологизација* и сл. Можда и најважније поделе у раду јесу оне настале из угла полисемије, односно на основу семантичких веза које међу значењским структурама паронимских парњака постоје. Приступ који ће Весна Николић у овом делу истраживања применити преузела је из дела књиге Р. Драгићевић *Лексикологија српског језика* који се односи на синонимију, па ће случај када су у паронимском односу читаве полисемантичке структуре лексема назвати *тоталном паронимијом*, а када су лексеме само деловима својих значењских структура у овом односу сматраће *парцијалном паронимијом.* Први тип паронимије јавља се пре свега код моносемичних лексема, док је други знатно чешћи и знатно сложенији. У зависности од тога која значења парњака ступају у однос паронимије, могуће је разликовати неколико случајева, али су најзанимљивији они када су лексеме у неким од својих значења у односу паронимије, док другим својим значењима ступају у однос синонимије и њима ће у истраживању бити посвећена посебна пажња. Веома важну улогу при доношењу закључака о савременом стању имаће *Електронски корпус српског језика* и анкетирање изворних говорника савременог српског језика, јер – како истиче Б. Тафра (2005: 269) – „међулексемски односи […] нису једном за свагда успостављени, они су врло динамични и

често се с временом мијењају”, а као пример наводи хомониме настале распадом некадашње заједничке полисемантичке структуре.

3. Завршни део сабраће закључна разматрања и резултате читавог рада, уз одређене напомене у вези са целокупним истраживањем. У овом сегменту рада, у складу са резултатима до којих се буде дошло, биће изнети одређени савети у вези са употребом паронима из угла лексичке норме и унапређењем наставе српског језика као матерњег, будући да се о паронимима ни у основној ни у средњој школи уопште не говори, а било би и те како корисно у део програма о лексикологији увести и ову наставну партију. У закључним разматрањима указаће се на недостатке који у вези са обрадом паронимских парњака у српској лексикографској пракси постоје, односно на недовољно прецизно дефинисање појединих лексема и запостављање творбених и семантичких разлика које међу њима постоје. Крајњи део садржаће и регистар паронима који су се нашли у корпусу, уз навођење семантичких разлика међу њима и примера њихових најфреквентнијих синтагматских спојева у савременом српском језику.

Оквирни план рада подразумева следеће кораке у истраживачком процесу: (1) ексцерпцију грађе из речничког корпуса – како конкретних лексема, тако и примера као потврда реализације одређених значења тих лексема, те њихову додатну потврду у допунском, електронском корпусу, као и спровођење анкетног дела истраживања; (2) упознавање са домаћом и страном литературом посвећеном проблему који је предмет истраживања, као и представљање историје питања, уз издвајање радова чији су резултати утицали на ток рада; (3) представљање теоријских приступа у раду и његових теоријско-методолошких оквира; (4) разграничење истокоренске синонимије и паронимије, као и појмова истозначности, блискозначности и сличнозначности; (5) успостављање критеријума за класификацију грађе; (6) лексичко-семантичку и творбену анализу паронима; (7) класификацију типова паронимских парова; (8) утврђивање лексичко-семантичког статуса паронима у лексичком систему, односно њихов однос према лексичкој норми; (9) анализу лексикографских поступака у обради паронимски парњака, уз предлог унапређења обраде ових јединица; (10) израду речника паронима.

Комисија оцењује да је план рада добро осмишљен, а предложене методе истраживања представљају успешну комбинацију традиционалних и модерних метода у семантичким истраживањима.

VII. ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидаткињи, Комисија констатује да је Весна Николић подобна кандидаткиња за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области лексикологије и дериватологије.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је др Рајна Драгићевић подобна за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидаткиње Весне Николић и предложене теме докторске дисертације: *Паронимија у савременом српском језику*, а да се за ментора именује др Рајна Драгићевић, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

_____

Др Рајна Драгићевић, редовни професор

_____

Др Драгана Вељковић Станковић, ванредни професор

_____

Др Душанка Вујовић, доцент